

Голові разової спеціалізованої вченої ради з розгляду та захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Міжрегіональної Академії управління персоналом, докторові економічних наук, професору **Братусь Г.А.**

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента Шуляр Наталії Миколаївни на дисертаційну роботу Здольника Віталія Валерійовича на тему: «Механізми розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Міжрегіональної Академії управління персоналом на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 “Економіка”

На підставі вивчення дисертації та опублікованих за дослідженою темою наукових праць здобувача, виконаних Здольником Віталієм Валерійовичем, можна констатувати наступне щодо актуальності ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, достовірності та наукової новизни одержаних результатів, повноти їх викладу в опублікованих працях та запропонувати оцінку проведеного дослідження.

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок із науковими програмами.

У сучасній архітектурі світової економіки інноваційна активність є безальтернативним чинником забезпечення стійкості промислового сектору. Для України, яка проходить через випробування воєнного часу та одночасну глибоку інтеграцію до європейського економічного простору, дослідження механізмів розвитку інновацій набуває особливої гостроти. Актуальність обраної теми Здольника В.В. обумовлена необхідністю подолання «сировинної пастки», у якій опинилася вітчизняна промисловість (де 58,3% виробництва складає продукція низького рівня технологічності).

В умовах втрати традиційних ринків збуту та руйнування логістики, промислові підприємства змушені не просто оновлювати асортимент, а повністю переглядати бізнес-моделі. Робота дисертанта надає методичний інструментарій для такої трансформації.

Автор слушно підкреслює, що невідповідність вітчизняних підприємств стандартам енергоефективності та рівня викидів CO_2 стає критичним бар'єром для експорту. Розроблені в дисертації механізми спрямовані саме на подолання цієї технологічної прірви.

В умовах обмеженого доступу до зовнішнього кредитування, обґрунтована автором концепція ефективного використання власного капіталу та інноваційного потенціалу є практично значущою відповіддю на виклики фінансової нестабільності.

Таким чином, дисертація Здольника В.В. спрямована на розв'язання важливого науково-прикладного завдання, що має суттєве значення для відновлення та модернізації національного господарства.

Дисертація характеризується високим рівнем наукової інтегрованості та послідовності. Роботу виконано в межах планової науково-дослідної теми ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» «Удосконалення управління бізнес-процесами на підприємствах» (номер державної реєстрації № 0121U114721).

Внесок автора у межах зазначеної теми є вагомим та самостійним. Авторський підхід до інтеграції інноваційної стратегії у систему корпоративного управління дозволив поглибити методологію бізнес-планування, що розробляється кафедрою. Сформована здобувачем концепція стратегічного інноваційного розвитку стала теоретичною основою для прикладних розробок щодо підвищення адаптивності промислових підприємств у кризових умовах.

Зв'язок дисертації з державною науковою темою підтверджує відповідність дослідження пріоритетним напрямам розвитку економічної науки та свідчить про системність підготовки дисертанта.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Вивчення тексту дисертаційної роботи Здольника В.В. дає підстави стверджувати, що представлені наукові положення, висновки та практичні рекомендації є цілком обґрунтованими та достовірними. Автор продемонстрував високу культуру наукового аналізу, поєднавши глибоке теоретичне опрацювання проблеми з ретельною емпіричною перевіркою висунутих гіпотез.

Автор послідовно використовує методи індукції та дедукції, порівняльного та факторного аналізу, що дозволило йому перейти від загальних теоретичних положень до конкретних механізмів управління. Логіка дослідження — від ідентифікації критичного рівня технологічного відставання (порівняння України з Аргентиною, Польщею, Румунією та Туреччиною за інтенсивністю викидів CO₂) до розробки прикладних інструментів підвищення інноваційного потенціалу — є науково виправданою та переконливою.

Достовірність висновків підкріплена використанням офіційної звітності підприємств та аналітичних оглядів світового банку та Держстату. Особливої уваги заслуговує проведений автором діагностичний аналіз ПрАТ «Костопільський завод скловиробів». Детальна оцінка структури активів та капіталу за період 2021–2024 рр. дозволила автору виявити реальний зв'язок між фінансовою стійкістю підприємства (частка власного капіталу 86,2% у 2024 р.) та його здатністю до реалізації інноваційних проектів в умовах воєнних ризиків.

Запропонована комплексна система оцінювання ефективності інноваційної діяльності базується на розрахунку інтегрального показника через чотири специфічні коефіцієнти (ресурсний, активний, управлінський та інвестиційний). Чітка алгоритмізація розрахунків та їх апробація на фактичних даних підприємства підтверджують об'єктивність та достовірність отриманих результатів (п. 7 висновків).

Високий ступінь обґрунтованості підтверджується позитивними результатами впровадження авторських напрацювань у діяльність реальних суб'єктів господарювання — ТОВ «ТМС Груп» та ТОВ «Дружківський вогнетривкий завод». Збіг теоретичних прогнозів автора з реальними управлінськими ефектами (підвищення ефективності діяльності, зміцнення ринкових позицій) є кращим доказом достовірності дисертаційного дослідження.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація є ґрунтовною науковою працею, у якій кожен висновок логічно випливає з результатів проведеного аналізу, а кожна рекомендація має чітке методичне та економічне підґрунтя.

3. Достовірність, наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Наукові результати дисертаційної роботи Здольника В.В. характеризуються системністю, високим ступенем новизни та спрямованістю на розв'язання стратегічних завдань розвитку промисловості. Достовірність результатів базується на використанні фундаментальних положень сучасної економічної теорії, коректному застосуванні методів статистичного та фінансового аналізу, а також репрезентативною базою даних за період 2021–2024 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному.

Вперше обґрунтовано концепцію стратегічного інноваційного розвитку промислового підприємства. На відміну від існуючих підходів, концепція базується на принципі безперервного інжинірингу інноваційних процесів. Автор доводить, що стабільність підприємства в умовах воєнного стану залежить від глибини інтеграції інноваційних цілей у загальну систему корпоративного управління та здатності менеджменту до швидкої трансформації функцій управління під нові ринкові виклики.

Удосконалено методичний інструментарій оцінювання ефективності інноваційної діяльності. Здобувачем запропоновано оригінальну систему, де

інтегральний показник формується як синтез чотирьох ключових векторів: ресурсного потенціалу, ефективності використання необоротних активів, якості управлінського впливу та інвестиційної привабливості. Це дозволяє здійснювати багатокритеріальний моніторинг стану підприємства та оперативно виявляти деструктивні чинники в інноваційному циклі.

Удосконалено функціональну структуру механізмів розвитку інноваційної діяльності. Автор розширив перелік етапів інноваційного процесу, додавши стадії стратегічного перегляду корпоративних цілей та поглибленого маркетингового аналізу на ранніх етапах генерації ідей. Це забезпечує вищу комерційну життєздатність інноваційних проектів ще до моменту значного інвестування в НДДКР.

Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо сутності інноваційного потенціалу. Здобувач розглядає його не просто як сукупність ресурсів, а як динамічну здатність підприємства до перетворення знань у конкурентні переваги в умовах обмеженого часу та дефіциту зовнішнього фінансування.

Практична цінність дослідження полягає у можливості безпосереднього використання авторських розробок для стабілізації та розвитку промислового сектору.

Запропонована інтегральна система оцінювання дозволяє керівництву (на прикладі ПрАТ «Костопільський завод скловиробів») не лише констатувати поточний стан, а й моделювати сценарії розвитку при зміні структури капіталу чи оновленні технологічного парку. Це підтверджується зростанням фінансової стійкості досліджуваного підприємства у 2023–2024 рр.

Рекомендації щодо переорієнтації на високотехнологічну продукцію та зниження енергоємності (через заміну застарілих фондів, що досягають 75–80% зносу в галузі) є базовими для розробки галузевих програм відновлення.

Результати дослідження використовуються у навчальних курсах МАУП («Економіка підприємства», «Інноваційний менеджмент»), що сприяє

підготовці управлінських кадрів нової генерації, здатних працювати в умовах цифрової економіки.

Таким чином, наукові результати, отримані Здольником В.В., мають високий ступінь достовірності, наукову оригінальність та є вагомим внеском у розвиток методології управління інноваційними процесами на промислових підприємствах України.

4. Основний зміст роботи та її структура

Дисертаційна робота Здольника Віталія Валерійовича присвячена науковому обґрунтуванню та розробці механізмів розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств у контексті подолання технологічного відставання та адаптації до умов воєнного стану. Зміст дисертації повною мірою відповідає заявленій меті та поставленим завданням дослідження.

Робота має класичну, логічно завершену структуру, що включає: вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 198 сторінок. Текст містить 23 таблиці та 18 рисунків, які наочно ілюструють динаміку фінансово-економічних показників та авторські моделі. Список використаних джерел нараховує 112 найменувань, що підтверджує ґрунтовність опрацювання наукової літератури.

Матеріал викладено стисло, послідовно та аргументовано. Демонструється чітка логіка наукового пошуку, яка структурно представлена наступним чином.

У першому розділі здійснено теоретичне обґрунтування сутності інноваційної діяльності, уточнено категоріальний апарат та ідентифіковано особливості управління інноваційним потенціалом у промисловості.

У другому розділі проведено критичний аналіз стану промислового сектору України, виявлено ключові деструктивні фактори (висока енергоємність, знос фондів) та здійснено поглиблений діагностичний аналіз діяльності ПрАТ «Костопільський завод скловиробів».

У третьому розділі розроблено оригінальний методичний інструментарій, зокрема концепцію стратегічного розвитку та комплексну

систему оцінювання ефективності на основі інтегрального показника, а також наведено результати їхньої практичної апробації.

Така структура дозволяє автору повною мірою розкрити об'єкт та предмет дослідження, забезпечуючи цілісність сприйняття наукових результатів.

5. Повнота викладу основних результатів в опублікованих працях

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, отримані у дисертаційному дослідженні Здольника Віталія Валерійовича, достатньо повно викладені в опублікованих автором працях.

Загальна кількість публікацій становить 7 наукових праць. Розподіл публікацій наступний: 3 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Європейського Союзу; 3 публікації у матеріалах науково-практичних конференцій (апробаційного характеру).

Загальний обсяг публікацій становить 2,38 друк. арк. Кількісний та якісний склад публікацій повністю відповідає встановленим вимогам МОН України для здобувачів ступеня доктора філософії. Опубліковані праці належним чином відображають ключові етапи та результати наукового пошуку: від уточнення дефініцій інноваційного потенціалу до розробки інтегральної моделі оцінювання та концепції стратегічного розвитку промислових підприємств. Це свідчить про належну апробацію та повноту оприлюднення основних наукових результатів дисертації у фахових і міжнародних наукових виданнях.

6. Дотримання академічної доброчесності

Дисертаційна робота Здольника Віталія Валерійовича виконана самостійно та відповідає високим стандартам академічної доброчесності.

Усі використані в роботі ідеї, цитати та матеріали інших авторів мають належне бібліографічне оформлення та посилання на першоджерела. Факти плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних у дисертації не виявлені.

Використані статистичні дані та результати фінансово-господарського аналізу ПрАТ «Костопільський завод скловиробів» за 2021–2024 рр. є достовірними та подані з дотриманням наукової етики.

Наукові положення, які виносяться на захист, зокрема концепція стратегічного інноваційного розвитку та комплексна система інтегрального оцінювання, є оригінальними і відображають особистий вагомий внесок дисертанта у розвиток теорії та методології управління інноваційною діяльністю промислових підприємств.

7. Дискусійні положення та зауваження.

Незважаючи на високий рівень обґрунтованості, достовірності та наукової новизни, дисертаційна робота Здольника В.В. містить низку положень, які можуть стати предметом наукової дискусії, а також викликають необхідність сформулювати зауваження:

1. У другому розділі автор порівнює інтенсивність викидів CO₂ в Україні з показниками Аргентини, Туреччини, Польщі та Румунії. Хоча таке порівняння є цікавим, воно викликає дискусію: за якими саме критеріями (структура промисловості, рівень ВВП чи енергобаланс) обиралися саме ці країни? Більш обґрунтованим було б фокусування виключно на країнах Східної Європи, які мають подібну до української структуру важкої промисловості та пройшли шлях модернізації згідно з нормативами ЄС.

2. Запропонована система з чотирьох коефіцієнтів (п. 7 висновків) базується на використанні даних фінансової та управлінської звітності. Проте автор не розкриває механізм усунення мультиколінеарності між показниками. Наприклад, коефіцієнт ефективності використання необоротних активів та коефіцієнт інвестиційної привабливості часто є корельованими. Це може призводити до «подвійного рахунку» впливу одних і тих самих факторів на підсумковий результат.

3. Автор вводить поняття «інжиніринг інноваційних процесів» як основу концепції стратегічного розвитку. Проте в роботі недостатньо розкрито методичний інструментарій саме операційного рівня: які конкретні

бізнес-процеси підлягають реінжинірингу в першу чергу та за якими критеріями визначається їхня пріоритетність у ситуації гострого дефіциту інвестиційних ресурсів.

4. Автор слушно виділяє людський фактор як основу інноваційного потенціалу, проте в контексті воєнних викликів недостатньо чітко відображено механізм управління специфічними ризиками: мобілізаційні втрати персоналу, відтік фахівців за кордон та необхідність реінтеграції ветеранів у виробничі процеси. Ці фактори мають суттєвий вплив на «інноваційну сприйнятливість» підприємства, але не отримали окремого вимірюваного відображення в організаційній структурі механізму.

5. У роботі наведено результати аналізу ПрАТ «Костопільський завод скловиробів» за 2021–2024 рр. Проте для посилення практичної значущості було б доцільно представити хоча б два альтернативні сценарії розвитку (песимістичний та оптимістичний) залежно від тривалості безпекових ризиків, що дозволило б оцінити адаптивність запропонованого механізму до різних умов.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Здольника Віталія Валерійовича на тему: «Механізми розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств» є цілісною, завершеною та самостійно виконаною науковою працею. Робота характеризується вагомою науковою новизною, високою теоретичною обґрунтованістю та має значний науковий і практичний інтерес.

Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам: Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

Враховуючи вищевикладене, дисертант Здольник Віталій Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

Офіційний опонент,

доцент кафедри менеджменту,

маркетингу та публічного управління

Національної академії статистики,

обліку та аудиту,

к.е.н., доцент

Н.М. Шуляр

